

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1938 kl. 3 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion, II: 330, angående granskningen av biografbilder.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 330, har herr *Hallén m. fl.* hemställt, att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville anhänga om en utredning om huru en organisatorisk utvidgning må ske av statens biografensurbyrå och i samband därmed taga under omprövning behovet av vidgade befogenheter för densamma. Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning begärt och erhållit yttranden över föresatt motion av statens biografbyrå och teaterrådet ävensom berett svenska filmsamfundet, Sveriges biograf- och filmkammare, Sveriges biografägarförbund, Sveriges filmuthyrareförening u. p. a., läroverkslärarnas riksförbund, Sveriges allmänna folkskolläraryörening, arbetarnes bildningsförbund, Sveriges kristliga bildningsförbund, svenska landsbygdens studieförbund och centralförbundet för nykterhetsundervisning tillfälle att till utskottet inkomma med yttranden över motionen. Från samtliga dessa organisationer har utskottet mottagit yttranden. Yttranden.

Uppenbart är, att filmen i våra dagar utövar ett utomordentligt starkt inflytande och att ungdomen är alldeles särskilt känslig för vad filmen bjuder. Utskottet.

Det ligger i sakens natur, att filmen kommer att avspegla det som rör sig i tiden. Det synes emellertid som om man allvarligt kunde ifrågasätta lämpligheten i att ungdomen genom filmen konfronteras med allt det mångahanda, som rör sig i tiden. Det finns i vad man kunde kalla världsmentaliteten av i dag sådant, som man helst såge att människor över huvud taget sluppe att möta.

Det finns så t. ex. — starkare framträdande i andra länder än i vårt — å visst håll en tendens till brutalisering av livsföringen, å annat håll en lika stark tendens att låta en lyxbetonad tillvaro te sig som det framför allt eftersträfvärdade och å många håll en till sina verkningar mycket ödesdiger övervärdering av erotik och sexualitet. När nu filmen med sin mycket starka suggestiva makt ger en låt vara sann bild av tiden med just dessa tendenser till brutalisering av livsföringen, dess höga uppskattande av lyx och bekvämlighet och dess övervärdering av det erotiska, då kan sådan film otvivelaktigt bli till verklig skada. — I detta sammanhang vill utskottet även peka på den reklam för film, som ofta göres så sensationsmättad som möjligt och i mammonistiskt intresse vädjar till människors lägre och primitiva instinkter. I den mån en opposition mot filmen

bygger på här påtalade förhållande, borde det ligga i biografhanteringens eget välförstådda intresse att åstadkomma rättelse.

Utskottet vill erinra om filmcensurans grannliga värv. Ett studium av klippta och förbjudna filmer visar, att censuren med ledning av nu gällande direktiv i det stora hela väl fyller sin ansvarsfulla uppgift. Motionärerna ifrågasätta en ökad och skärpt censur för att hålla tillbaka icke önskvärda tendenser i vårt folkliv. Utskottet, som anser, att det vore gagneligt, att censuren i vissa fall förfore strängare, måste dock framhålla, att en skärpt censur ej är tillräcklig att medföra de resultat, som motionärerna åsyfta. All censur är nämligen djupast sett en nödfallsutväg, en rent negativ åtgärd, som behöver kompletteras med direkt positiva åtgärder. Utskottet anser ock, att tiden borde vara inne för samhället att göra en positiv insats för att stödja framskapandet och framförandet av konstnärlig film av hög etisk kvalitet. Det borde kanske kunna förväntas, att staten, som delvis rätt frikostigt stödjer andra konstarter, även skulle visa sig villig att stödja och uppmuntra verkligt god film.

Ett sådant stöd kunde kanske till att börja med få formen av befrielse från granskningsavgift för några av årets bästa filmer. Denna granskningsavgift går ofta för svensk film till rätt betydande belopp. En sådan åtgärd skulle ju för filmproducenten innebära en kanske ej alldeles föraktlig besparing — även om det så insparade beloppet är litet i jämförelse med de mycket dryga kostnaderna för filmens framskapande. Den skulle ock i allmänna medvetandet betyda en rekommendation av sådan film, vilket väl skulle medföra ökad publiktillslutning. Man har nog anledning att tro, att rätt många i de kretsar, som överhuvudtaget äro kritiska mot vår tids film, skulle välkomna och även begagna tillfället att se film, som erhållit sådan officiell rekommendation. Det torde lämpligen kunna anförtras åt statens biografbyrå att bestämma, vilka filmer som böra erhålla befrielse från censuravgift.

Enligt vad utskottet har sig bekant, går biografbyrån med förtjänst. Årligen inlevereras till statskassan rätt betydande belopp. Det kan ifrågasättas, om det är riktigt, att staten bereder sig inkomst på sin censurverksamhet, och om icke de sålunda influtna medlen i stället lämpligen borde på ett eller annat sätt komma filmproduktionen till godo. Dessa biografbyråns överskottsmedel komme självfallet att minskas, om sådan befrielse från censuravgift, som utskottet tänkt sig, skulle bli verklighet, men torde dock årligen komma att gå till rätt betydande belopp — lågt räknat 50.000 kronor. Utskottet ifrågasätter, om ej dessa penningar kunde användas till premierande av någon eller några av årets bästa filmer. Och borde det i så fall anförtras åt biografbyrån att antingen själv utdela sådana premier — penningbelöningar — eller ock till annan myndighet inkomma med förslag till sådan premiering.

Det kunde även tänkas, att av dessa eller andra allmänna medel utginge bidrag till täckande av kostnaderna för framförande av god film vid av folkbildningsorganisationer och andra ideella sammanslutningar anordnade offent-

liga sammankomster. Det torde böra anförtros åt biografbyrån att pröva och avgöra när och med vilka belopp sådana bidrag borde utgå.

Utskottet delar ej motionärernas uppfattning att en organisatorisk utvidgning av statens biografbyrå — t. ex. genom framskapandet av något slags filmråd — är nödvändig men är ej främmande för den tanken, att om biografbyrån får vidgad befogenhet och anförtros bland annat de positiva uppgifter, som utskottet pekat på, man måste se till, att biografbyrån erhåller ökad arbetskraft. I vad mån detta blir nödvändigt torde en eventuell utredning få klargöra.

Utskottet uttalar ock den förhoppningen att, om en utredning kommer till stånd, denna utredning också får i uppdrag att undersöka möjligheten att ge svensk filmproduktion ett kraftigare stöd än det som ovan antytts. Utskottet ifrågasätter om medel till sådant stöd ej skulle kunna erhållas genom vinstbeskattning av utländsk film. Utskottet ifrågasätter också om man ej — med lärdomar hämtade från andra länder — skulle kunna finna andra vägar att stödja svensk filmproduktion.

Utskottet finner det väl värt att den frågan blir föremål för utredning på vad sätt ett mera positivt stöd må kunna lämnas den värdefullare filmen och på det sättet ge den en handräckning i konkurrensen med film på ett avsevärt lägre plan.

Under hänvisning till vad sålunda anförts vill utskottet såtillvida yrka bifall till motionen att utskottet hemställer,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande vidgade befogenheter för statens biografbyrå.

Stockholm den 12 maj 1938.

På utskottets vägnar:

CARL HOPPE.

Närvarande vid ärendets slutbehandling i utskottet: herrar Hoppe, Kyling, Persson i Vinberg,* Gustafsson i Bogla, Karlsson i Granebo, Larsson i Östersund,* Spångberg, Fredberg och Johansson i Mysinge.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

